

https://www.universitas.com.pl/pl/ksiazki/2449-4308-cervantes-walczac-z-wiatrakami.html#/1-rodzaj_ksiazki-ksiazka_papierowa

SPIS TREŚCI

WSTĘP – NASZ *DON KICHOT* 9

CZĘŚĆ I

DON KICHOT I JEGO EPOKA

KRZYSZTOF ŚLIWA 15

Przywódczość wojskowa Miguela de Cervantesa Saavedry,
autora *Don Kichota z la Manchy*, wzorowego żołnierza elitarnych
sił specjalnych hiszpańskich Tercios Viejos, wśród ognia, krwi i rzezi
*Military leadership of Miguel de Cervantes Saavedra, author
of Don Quixote of la Mancha, exemplary soldier of the elite special forces
of the Spanish Old Tercios, amid fire, blood and slaughter*

WOJCIECH CHARCHALIS 49

O erasmianizmie i kichotyzmie. Notatki na marginesie *Don Kichota*
On erasmianism and quixoticism. Marginal notes from Don Quixote

JAN GRZANKA 65

Mniejszy, lecz zarazem większy
Smaller, but also bigger

IWONA KRUPECKA 83

Don Sancho y Dona Teresa – ćwiczenia z wyobraźni socjologicznej
Don Sancho and Dona Teresa: exercises in sociological imagination

CZĘŚĆ II

DON KICHOT I SZTUKI

ARTUR MATYS 115

Don Kichot rozmarzony. Pierwszy (ze znanych) wizerunek Don Kichota
w twórczości Józefa Wilkonia
*Don Quixote daydreaming. The first (known) image of Don Quixote
in the works of Józef Wilkoń*

INÉS RUIZ ARTOLA 149

Wanda Landowska i *Don Kichot*
Wanda Landowska y Don Quijote

KATARZYNA OSIŃSKA 173

Don Kichot jako wzór do naśladowania (lub jako przestroga) –
dla dzieci i młodzieży w Rosji
*Don Quixote as a model to be followed (or to be avoided):
for Russian children and teenagers*

CZĘŚĆ III

DON KICHOT I FILOZOFIA

RAFAEL ARGULLOL 209

Przygoda. Filozofia a wędrownia

KRZYSZTOF POLIT 227

Don Kichot przez idee uwiedziony

Don Quixote seduced by ideas

DOROTA LESZCZYŃSKA 247

Fenomenologiczno-transcendentalny wymiar *Meditaciones del Quijote*
José Ortegi y Gasset
*The phenomenological-transcendental dimension of Meditaciones
del Quijote by José Ortega y Gasset*

JAKUB STUDZIŃSKI 277

Donkichotyzm w filozofii i politycznej tradycjonalizmu hiszpańskiego
na przykładzie *Obrony Hispanidad* Ramiro de Maeztu
*Don Quixotism in the political philosophy of Spanish traditionalism
as exemplified by Ramiro de Maeztu's Defense of Hispanidad*

MAGDALENA ŚRODA 291

Don Kichot w czterech odsłonach

Don Quixote in four perspectives

JAN HARTMAN 305

Hiszpański pacjent. Don Kichot jako patron doświadczonych
chorobą psychiczną

The Spanish patient. Don Quixote as "patron saint"
of those afflicted with mental illness

KRYSTYNA BEMBENNEK 319

„Mądrość powieści” – Kundera na tropie Cervantesa
"Wisdom of the novel": Kundera on the trail of Cervantes

RAÚL FORNET-BETANCOURT 335

Filozofia a międzykulturowa jako filozofia dla lepszego wspólnego życia
Intercultural philosophy as philosophy for better human living-together

INDEKS OSÓB 349

WSTĘP – NASZ DON KICHOT

Co jest miarą sukcesu książki? To, że wchodzi do kanonu literatury powszechnej, a ten, kto mieni się człowiekiem wykształconym, wstydzi się przyznać, że jej nie czytał? Czy to, że każdy, kto po nią sięgnie, znajdzie tam coś dla siebie? A może fakt, że zaczyna żyć własnym życiem, a jej bohaterowie, poszczególne sceny lub wybrane słowa przenikają do rzeczywistości? W wypadku *Don Kichota* każde z tych kryteriów się sprawdzi.

Jest arcydziełem gatunku, którego wstyd nie znać; jest (po Ingardenowsku) wielowarstwowy, (za Eco) otwarty, a jego (za Głowińskim) wirtualny czytelnik to i filozof, i chłop; jest znakiem rozpoznawczym nie tylko kultury hiszpańskiej, ale losu człowieczego – ludzkiej walki z wiatrakami – w ogóle.

Od ponad czterystu lat my, czytelniczki i czytelnicy, aktualizujemy *Don Kichota* na niezliczone sposoby, czasem go interpretując, a czasem dalece nadinterpretując. Wyciągamy z jego fabuły wątki komiczne albo tragiczne, czytamy go jak prozę dydaktyczną albo subtelny grę autora z czytelnikiem, pochylamy się nad słowami, scenami i literackimi aluzjami, próbujemy przenieść tę historię w przestrzeń sztuk wizualnych i muzycznych, śmiejemy się z rubasznych żartów i płaczemy nad losem fantastów zbierających cięgi od rzeczywistości. Robimy to wszystko, bo *Don Kichot* przyciąga kolejne pokolenia czytelników i czytelniczek. Wzywa do siebie, rzucając wyzwanie, by odgadnąć, o czym jest ta opowieść. Zmusza do zadawania pytania, po co, dlaczego i jak być człowiekiem? Przekonuje do wyjścia poza sferę intelektualnego komfortu i przyjęcia takiego spojrzenia na świat, w którym wiatraki mogą być olbrzymami i wiatrakami jednocześnie.

Kolejną miarą sukcesu książki może wydać się to, że poprzez nią (i na wskroś niej) myślimy. Na pewno nie zawsze zgodnie z intencją autora

(której i tak nie poznamy do końca), pomijając szczegóły, wyrывая postaci i zdarzenia z kontekstu epoki, często anachronicznie, ale myślimy *Don Kichotem*, gdy pytamy o człowieka: wędrowca, idealistę, fantastę, wariata, przegranego, człowieka-który-sam-się-stwarza, człowieka w ogóle. Wskaźnikiem wielkości Cervantesa jest i to, że dostaliśmy od niego narzędzie do zadawania pytań, które w epoce nowoczesnej i ponowoczesnej pozostają dla nas filozoficznie, a nawet egzystencjalnie doniosłe. Być może ta pierwsza nowożytna powieść jest najdoskonalszą

matrycą fi lozofowania dla świata nowoczesnego, jaką dysponujemy, i chociaż zmieniła się sceneria naszej wędrówki, to najważniejsze szlaki, kierunkowskazy i miejsca postoju pozostają podobne. Zastanawiamy się więc, jak ma się percepcja do rzeczywistości pozapodmiotowej, czy sami kształtujemy swój los, czy cnota idzie w parze z bogactwem, czy szalenie może mówić prawdę, jak podejmować życiowe wybory, gdy nic już nie jest pewne, czy można zaufać świadectwu innych, czy sprawiedliwość jest wartością absolutną i wreszcie – jak uporać się z mieszaniną konieczności i przypadku w naszym życiu.

Zebrane w tej książce eseje odnoszą się do *Don Kichota* na odmienne sposoby. W części pierwszej, „*Don Kichot* i jego epoka”, zebrane zostały teksty, które eksplorują historyczno-literacki wymiar dzieła. Krzysztof Śliwa przedstawia mało znany wątek z życia Cervantesa – jego karierę wojskową – a także pokazuje, w jaki sposób w tym wymiarze zbiega się biografię autora i tekst powieści. Wojciech Charchalis przybliża wątek erazmianizmu w powieści Cervantesa, a także sugeruje donkichotowski rys Erazma z Rotterdamu. Jan Grzanka przeprowadza porównanie *Don Kichota* i *Hamleta*, którzy jako postaci literacko-fi lozoficzne istnieją w swoistym układzie podwójnym niemal od momentu swych papierowych narodzin. Iwona Krupecka analizuje wątki społeczne powieści, osadzając ją w kontekście przemian końca XVI wieku.

W części drugiej, „*Don Kichot* i sztuki”, autorzy ukazują bogate życie stworzonych przez Cervantesa postaci w przestrzeni sztuki. Artur Matys dokonuje drobiazgowej analizy pierwszego poświęconego tej postaci dzieła Józefa Wilkonia. Relacjonuje związane z tym tekstem wydarzenia, ale przede wszystkim szczegółowo przedstawia dzieła artystyczne, stworzone w tym czasie przez polskich artystów. Inés Ruiz Artola przybliża postać Wandy Landowskiej, polskiej klawesynistki, która odegrała

kluczową rolę we współtworzeniu *Retablo de Maese Pedro* Manuela de Falli. Katarzyna Osińska wprowadza nas w „podwójne życie” *Don Kichota* w Rosji jako książki dla dorosłych i dla dzieci. Esej organizują dwa pytania: „Czy to jest książka dla dzieci?” oraz „Jak jest zrobiony *Don Kichot* dla dzieci?”.

W części trzeciej, „*Don Kichot* i fi lozofia a”, najobszerniejszej, autorzy esejów wprowadzają nas w fi lozoficzne życie powieści Cervantesa, ukazując ideowy potencjał dzieła. Czytelnik *Don Kichota* o zacięciu fi lozoficznym odnajduje w nim pytania, które wraz z powieścią zadaje rzeczywistości, ale też odpowiedzi, których szukał już zanim do lektury przystąpił. W esejach Rafaela Argullola, Krzysztofa Polita, Doroty Leszczyny, Jakuba Studzińskiego, Magdaleny Środy, Jana Hartmana, Krystyny Bembenek i Raula Fornet-Betancourta zagłębiamy się w fi lozoficzne interpretacje powieści, a także, od powieści wychodząc, zadajemy fi lozoficzne pytania. W esejach ukazane zostały sposoby, w jakie tacy fi lozofowie, jak José Ortega y Gasset, Ramiro de Maeztu czy Milan Kundera czytali i wykorzystywali tę książkę, by rozwijać własną myśl; widzimy też, jak przez pryzmat różnych tradycji fi lozoficznych, z których wnętrza przystępujemy do lektury *Don Kichota*, powieść umożliwia nam zadawanie odmiennych pytań i udzielanie różnych odpowiedzi. Dwa teksty, otwierający i zamykający tę część, nie są wprost poświęcone powieści

Cervantesa, ale są donkichotowskie z ducha, ukazują człowieka nomadę, który w wędrówce nieuchronnie dokonuje iście ludzkiego wyboru – wyboru wartości.